

İzmir'· homojen kentin sonuna doğru

GÜLEREN EREN

İzmir'den kaçanlar vardır; ya da bir sebeple bu kentten ayrılmış olup, sonradan da dönmek istemez hale gelenler... Bu çok kişisel sebeplere dayanır gibi duran bir tespit; ancak kente egemen olan ruh halinin aslında bu çok önemsiz görünen durumla çok ilgisi var. İzmir'le ilişkisini sınırlı tutan, oraya yerleşik olma düşüncesini zihninden atmış olan bu insanların ortak özelliği sadece İzmir'de yaşamış olmak değil elbette; bugün İzmir'e has sayılan özellikleri taşıyan, kentin politik tavrını belirleyen "çekirdek" İzmirililerin içinden çıkmaları ve kendilerini o fanustan dışarı atmak istemeleridir.

Peki nasıldır bu İzmir? Öncelikle homojen mi homojen olduğunu belirtmek gerek. İzmir'in Cumhuriyet öncesi tarihiyle tezat, farklılıkları en aza indirgenmiş bir ahalidir karşımızdaki. Refah düzeyi yüksek ve eğitimlidir bu İzmir; ancak eğitim öyle baskın gelmiştir ki öğrendiklerinin üstüne bir taş daha ekleyenini az görürsünüz. Bir lise tarih kitabını sınava girecek kadar okumuş insanlardan ibaret bir toplum olduğunu düşünmek işten bile değildir bazen. Çünkü daha fazlasının gerekliliğine ne inanırlar ne de ihtiyaç duyarlar bu homojenlikten ötürü. Kendilerini Cumhuriyetin kazanımı olarak görmeleri yanlış da değildir; tam da üstüne basılması gereken budur geçirdiğimiz günlerde: Türkiye Cumhuriyeti'nin temel değerlerine her ne pahasına olsun bağlı bir kent yaratılmıştır geçtiğimiz seksen küsur yıl içinde. Bahsimize konu olan İzmirililer bu ayrıcalıklı durumun farkındadırlar. Bu farkındalık da onlara kendilerinden farklı olan herkese "doğruyu gösterme", "değerlerini hatırlatma" duruma göre de "haddini bildirme" hakkını verdiğini düşündürmektedir. AKP'ye karşı aslan kesilmeleri, en görkemli Cumhuriyet mitinglerinin mini etekli kadınlarıyla bu şehirde gerçekleştirilmesinden gurur duymaları hep bu ideal Cumhuriyet kentine olan inancın yansımasıdır.

Bu arada yiğidi öldürelim ama hakkını yemeyelim. "Çağdaş ve demokratik" olarak savunulan İzmir'in bu nitelendirmeyi hak ettiği durumlar da yok değil: Eğer onların içinden çıkmışsanız, sizi gerçekten dinlerler, farklı düşünmenizi "hoşgörürler". Ama yabancıların bu kentin politik iklimine ayak uydurmayanlarına karşı ise bu kadar "tahammüllü" oldukları söylenemez.

Bu bahsettiğimiz kesim bir bütün olarak İzmir halkını resmetmiyor elbette; hatta geçtiğimiz günlerde DTP konvoyunu taşıyanlar da bu anlattıklarımızı tümüyle kapsamıyordu. İşin gerçeği şu ki; İzmir bir süredir kendini güvende hissettiği o homojen dünyasının parçalandığını fark ediyor. Bir bakıma "katı olan her şey buharlaşıyor" ve bu kent yüzleşmek zorunda olduğu yeni insanlara karşı ilk tepkilerini gösteriyor. Bu tepkilerin kendilerinden ziyade ardından söylenenlerin ve söylenmeyenlerin neler olduğuna dikkat etmek gerekir. Elbette bir grup sivil toplum kuruluşu ve siyasi parti bu saldırıları kınadı. Ancak bu kentin politikacısından gazetecisine çeşitli kanaat önderleri var, onların seslerini hangi perde den duyduğumuza bakalım.

Deniz Baykal, İzmir ve Bayramiç'te yaşanan saldırıları AKP'nin açılımının ne kadar tehlikeli olduğunu savunarak eleştirdi:

"Kürt açılımı Türkiye'nin karşılaştığı en ağır sonuçları doğuran, en tehlikeli, sakıncalı proje olmuştur. Toplum ayrıştırılmak istenmiştir, bunun tehlikeli sonuçları ortaya çıkmaya başladı. Yurdun değişik yerlerinde, Bayramiç'te çıkan tablo uyarıcı, üzücü, acı bir manzara. Olaylar daha ileri noktaya taşınabilir, dikkatli olmak lazım."

Yani Baykal, her zamanki gibi toplumu ayrıştıranın mevcut koşullar olduğunu kabul etmiyor; daha doğrusu Kürtleri "ayrışabilecek" bir kesim olarak bile görmüyor. Onlarla ilgili bir sıkıntı doğduğunu ve bu yüzden toplumun ayrıştığını ifade ederken özne olarak kabul ettiği yine Türkler. Kaldı ki, açılım sözcüğünün esamisi okunmuyorken yurt çapında DTP binalarına yönelik saldırılar olduğunu da görmezden geliyor.

İzmirililerin hevesle okuduğu Yılmaz Özdil de, önce neredeyse Ahmet Türk'ün yazlığını tarif ederek onu hedef gösterdi, ardından da İzmirililerin "uyarıyor" olduğunu söyleyerek şunları yazdı:

"81 vilayetten toprağı İzmir'de yapıştıran "Atatürk çimentosu"dur... Ve, "Son günlerde n'oluyor orda" dersin, fiziki müdahaleyi tasvip etmek mümkün değil; ancak, her za-

Kentlerine her nasılsa göç etmiş doğulular olarak gördükleri Kürtlerin İzmir'e varana kadar yaşadıklarını anlatmaya gerek var mesela. Ya da yirmi senedir ahbaplık ettikleri Kürt midyecinin onlara PKK hakkında ne düşündüğünü "söyleyemediğini" fark ettirmeye gerek var. Kendi bildiklerinin mutlak doğrular olmadığını tekrar tekrar anlatmaya, göstermeye gerek var.

manki gibi "öngörü alarmı" nı çalıştırıyor, olacakları gösteriyor, "uyarıyor" İzmir."

İşte bu yazıda da açıkça İzmir'in, Cumhuriyetin uslu çocuğunun yaramazlığı hoşgörülüyor. Dolayısıyla İzmir kendi sınırları dahilinde gerçekleşen bu saldırıya özeleştirel bakma şansından giderek uzaklaştırılıyor. Önümüzdeki en sıkıntılı durum, engellemeye çalışmamız gereken davranış biçimi bu gözükmekte. İzmirililerin -asında herkesin- iğneyi kendilerine batırmalarını sağlayacak kanaat önderlerine ihtiyacı var, sırtlarını sıvazlayacak değil. Ancak bunun ışığında toplumsal bir uzlaşma sağlanabilir.

Her ne kadar "çekirdek İzmirli" olarak tanımlanmış olsak da, bunlar aslında bir takım tespitler ve genellemelerden ibarettir. Hiçbir kent, hiçbir topluluk gelişmeye, değişime açık olmayan bir grup olarak görülmemeli. Onların genelgeçer tavrılarından güç alanların bile taşı, bir kenti pohpohlayarak şovenleştirenlerin oyuncağı haline gelmeyi haketmiyorlar. İzmir'deki saldırının kendisinin değil belki, ama İzmirililerin sessiz onayının temel sebebi onlara öğretilenden, yaşadıklarından ve gördüklerinden ötesini bilmeye ihtiyaçlarının olmamasıdır. Bugün artık bu ihtiyacın ortaya çıktığını söylemek mümkün ve bu ortaya çıktıysa, bu kent homojenliğin getirdiği cezaletini aşmaya biraz daha yaklaşmış demektir. Dolayısıyla birçok kente olduğu gibi, İzmirilere de anlatacak çok şey var. Kentlerine her nasılsa göç etmiş doğulular olarak gördükleri Kürtlerin İzmir'e varana kadar yaşadıklarını anlatmaya gerek var mesela. Ya da yirmi senedir ahbaplık ettikleri Kürt midyecinin onlara PKK hakkında ne düşündüğünü "söyleyemediğini" fark ettirmeye gerek var. Kendi bildiklerinin mutlak doğrular olmadığını tekrar tekrar anlatmaya, göstermeye gerek var. Okudukları gazetelerin, dinledikleri politikacıların, izledikleri televizyon haberlerinin onlara defalarca "yalan" söylediğini ifşa etmeye gerek var.

Bütün bunları yapmaya gerek var; çünkü İzmirililerin kışkırtıldığından dem vuranlar zaten bunun mimarları, savaş çıkırtkanları. Oysa ilk kurşunu atmakla değil, silahları gömmekle gurur duyan bir kent olabilir İzmir, her kent olabilir. Onu terk edenler de, belki o zaman İzmir'e geri dönebilir.